

RĂNI ALE MASCULINITĂȚII: MITUL LUI PARSIFAL

ILINCA BĂLAȘ

„Suferința călătorește prin familii,
până când cineva e pregătit să o simtă.”
(Stephi Wagner)

Wounds of Masculinity: Parsifal's Myth. Parsifal's journey is an occasion to know and integrate the various aspects of masculinity, each with its sufferings and chances to get healed. Psychic completion means to become aware of them, as parts of our personality, and live with both the brightest and darkest sides, in order to become more of what we really are, not of what we would like to be by denying parts of ourselves. Getting mature means to know what suffering is, but also to find ways to understand and overcome it.

Key words: Parsifal's myth; the Fisher King's wound; aggressiveness; aspects of masculinity

Pentru fiecare individ în parte, existența aduce cu sine greutate, răni și vulnerabilități inerente și necesare procesului de creștere și evoluție personală. Confruntarea cu ele este adesea dificilă și destabilizatoare. Însă, pe lângă provocările destinului personal, de multe ori mai avem de înfruntat și poate chiar de „rezolvat” probleme ale familiei din care facem parte, sau, uneori, ale genului căruia îi aparținem. Astfel, nivelul personal, aparent opac și greu de deslușit, este doar începutul procesului de descoperire și vindecare, care coboară către zonele mult mai adânci ale psihicului nostru. Cum nu există o hartă a acestor teritorii întunecoase, putem folosi ca repere produse culturale care exprimă problematicile universale ale sufletului omenesc – ca pe niște poteci umblate care păstrează amprentele și experiențele celor care le-au bătut înaintea noastră. Astfel, putem folosi basmele, legendele, miturile ca modalități de sondare a straturilor arhetipale ale psihicului nostru.

Una dintre cele mai vechi cartografii a suferinței masculinității o regăsim în mitul lui Parsifal, o veche legendă medievală, care se țese în jurul simbolului biblic al Sfântului Graal. Culeasă de scriitorul Chrétien de Troyes, lăsată neterminată, povestea lui Parsifal ne poartă, ca o adevărată călătorie a eroului, prin mai multe ipostaze ale masculinității, prin situații de viață, conflicte și crize pe care le putem regăsi, în diferite nuanțe, în viețile noastre cotidiene. Astfel, putem privi și înțelege condiția psihică a masculinității, cu rănilor sale, dar și cu resursele pe care le are la dispoziție pentru a se vindeca.

Parsifal, copilul fără tată, crescut de mamă departe de „lumea dezlănțuită”, vede într-o bună zi în pădure câțiva cavaleri pe care îi confundă cu niște îngeri și are revelația drumului propriu: va deveni la rândul său cavaler. Mama îndurerată îl lasă să plece, oferindu-i un veșmânt pe care va trebui să îl poarte mereu și sfatul de a nu vorbi neîntrebat, de a nu pune niciodată o întrebare. Ajuns la curtea regelui Arthur, cu aspectul său grosolan, inocent și nepriceput, Parsifal stârnește râsul unui domnișoare care nu a mai râs de șase ani – profeția spunând că aceasta va râde doar când îl va vedea pe cel mai bun cavaler din lume. Acolo îl înfruntă pe Cavalerul Roșu, pe care îl răpune – luându-i calul și armura – pentru a porni mai departe în misiunea de găsi Sfântul Graal și a-l aduce la curtea regelui Arthur. După ce primește învățăturile unui alt cavaler, Gornemant, Parsifal ajunge la castelul regelui Pescar, pe care îl vede rănit și suferind, asistă la procesiunea misterioasă a Graalului, dar pleacă fără a pune nicio întrebare, rămânând fidel învățăturilor mamei, iar castelul dispăre. Acest eșec îi va aduce ani întregi de rătăcirii și de fapte vitejești. În alte versiuni, Parsifal se reîntâlnește cu castelul Graalului și cu regele Pescar, de data aceasta pune întrebarea mult așteptată „cui slujește Graalul?”, iar regele se vindecă.

Povestea lui Parsifal este cea a unei transformări interioare – ceea ce înseamnă șlefuirea identității de sine și adăugarea de aspecte și nuanțe noi personalității noastre, îmbogățirea acesteia.

Figurile masculine care apar în mitul lui Parsifal reprezintă aspecte interioare care compun psihicul bărbatului, dar și partea masculină din psihicul feminin. Este important să înțelegem că aceste fațete coexistă în personalitatea bărbatului, de multe ori înfruntându-se sau fragmentând personalitatea în structuri cvasi-independente. Sentimentul de fărâmițare interioară, contradicțiile sfâșietoare, lipsa de coerență lăuntrică își au originea în imposibilitatea temporară a psihicului de a funcționa ca un întreg. În procesul terapeutic, se aduc laolaltă aceste elemente dispartate, nu pentru a le contopi, ci pentru a le menține într-un echilibru, respectându-le și onorându-le pe fiecare ca entități distincte, dar parte a unui întreg. Această integrare, care înseamnă, de fapt, o lărgire a conștiinței numită de Jung proces de individuare, nu se poate realiza fără conștientizare, o etapă indispensabilă oricărui proces de (auto-) analiză.

Primul aspect interior al masculinității este însuși Parsifal, personajul principal al mitului. Cine este el? Povestea îl prezintă ca fiind fiul mamei sale. Inițial nu are un nume, deci putem înțelege că identitate de sine nu este deocamdată conturată. El trăiește cu mama sa văduvă, Inimă Tristă, izolat de lume și uzanțele ei. Îndurerată în urma pierderii soțului și a celor doi fii mai mari, cavaleri, Inimă Tristă se dedică fiului său, ferindu-l lumea cavaleriească, cea care i-a răpit pe cei dragi. În peisajul familiei avem așadar o figură maternă superprotectoare și dominatoare, scufundată în suferință, un tată absent, doi frați morți în acte de vitejie. Iată o triplă traumă familială care devine rana transgenerațională a lui Parsifal.

Condiția psihică în care se află Parsifal la începutul mitului este a simbiozei primare, fiind una cu mama și cu lumea înconjurătoare. Astfel se explică lipsa numelui – printr-o nediferențiere. Parsifal reprezintă masculinitatea adolescentină

aflată în etapa ieșirii din relația primară. Băiatul devenit adolescent trebuie să se separe de mamă pentru a deveni bărbat. Această etapă indispensabilă este de multe ori ignorată de către bărbați, ei căutând, în loc de separare, o înlocuire a figurii materne cu cea a unei partenere. În acest fel, șansa de creștere este înăbușită, apare confuzia rolurilor, iar bărbatul scindează în interiorul său sexualitatea de emoționalitate. Ulterior, sexualitatea este dirijată către alte figuri feminine, iar partenera/mamă rămâne beneficiara laturii afective, asumând adesea și rolul de mamă a copiilor. Un dublu rol matern care, de multe ori, blochează sau chiar exclude sexualitatea.

Fiecare bărbat poartă în el un Parsifal, un aspect adolescentin aflat într-o puternică dependență de mamă, al cărui conflict interior este cel dintre nevoia de creștere și dorința de stagnare în etapa fuzională. Partea pozitivă a acestui tip de masculinitate adolescentină este capacitatea de rezonanță emoțională cu celălalt. În plus, ea aduce inocența, curiozitatea, entuziasmul – calități care îl fac pe Parsifal să fie cel „ales” pentru a vindeca rana Regelui Pescar. Astfel, vindecarea unei răni adânci vine din partea mai „proaspătă”, inocență a psihicului. Pe de altă parte, masculinitatea de tip Parsifal are și o latură negativă care ține de imaturitate, dependență prea pronunțată, lipsă de identitate, submisivitate prea mare, idealizare a masculinității. Aceste părți îl întârzie pe Parsifal în misiunea sa de a salva masculinitatea și de a înțelege și alina drama psihicului masculin.

Care este rana lui Parsifal? În cazul său avem două răni. Prima este rana tatălui. Aflăm încă de la începutul mitului că tatăl lui Parsifal este rănit în zona genitală, devine infirm, apoi moare când Parsifal avea în jur de doi ani. O dată cu rana tatălui, întreaga împărăție a acestuia intră în declin, antrenând o serie de alte nenorociri precum moartea celor doi fii mari, moartea regelui de supărare, nefericirea soției numită, nu degeaba, Inimă Tristă. Avem așadar o rană transgenerațională pe filieră masculină, pe partea de generativitate și sexualitate, care îi este transmisă lui Parsifal. Astfel, miza lui este să repare, să vindece sexualitatea și masculinitatea rănită moștenită de la tată – nu întâmplător regele Pescar are aceeași rană. Absența tatălui ne arată faptul că acesta nu a putut să-și integreze aspectul masculinității paterne, lăsându-i lui Parsifal nu doar un deficit, dar și o misiune de a prelua și asimila această parte netrăită a tatălui său.

Pe de altă parte, la nivel personal, rana lui Parsifal este moartea mamei în urma plecării sale. Avem de-a face aici cu rana primordială a bărbatului: gestionarea vinovăției de a se separa de mamă. Orice bărbat poartă această rană și trebuie să și-o integreze, fiindcă doar prin separare el poate deveni bărbat. Bineînțeles, moartea mamei este simbolică. La rândul său, mama trebuie să învețe să depășească suferința produsă de separare. Însă, de multe ori, plecarea fiului este trăită ca o anulare a ființei, deoarece personalitatea ei s-a dizolvat în rolul matern, cu care ea se identifică uneori în întregime. Evident, separarea de mamă nu este doar un proces exterior, ci, mai ales, unul profund interior: fiul trebuie să se desprindă nu de persoana mamei, ci de complexul matern prezent în psihicul său, care a devenit o parte din sine. De aceea, moartea mamei înseamnă de fapt

diminuarea complexului matern până la a-l face inofensiv, întrucât eliminarea completă este imposibilă, el fiind o structură de bază a psihicului nostru. Durerea și neputința izvorăsc din faptul că separarea este trăită ca o pierdere, o "moarte" a unei părți din sine.

Pe de altă parte, eliberarea din chingile complexului matern aduce cu sine o eliberare de energie psihică, ce devine astfel disponibilă pentru alte configurații și investiții psihice. Alternativa la separare este incestul psihologic, numit *incest uroboric*, și anume rămânerea în sfera dependenței maternale într-o stare de imaturitate emoțională. Mitul lui Parsifal ne arată că separarea de mamă nu este una doar fizică (deși de multe ori și aceasta este foarte grea), ci mai ales emoțională. Deși a plecat de lângă mama sa, Parsifal continuă să poarte, pe sub armura de cavaler, costumul făcut de aceasta și să-i respecte sfaturile. Doar o dată cu inițierea în masculinitate, după ce devine cavaler, Parsifal renunță la hainele făcute de mama.

O altă figură masculină care apare în mitul lui Parsifal este Cavalerul Roșu. Acesta reprezintă tipul de masculinitate primară, agresivă și instinctuală. Mitul ne arată că Parsifal trebuie să învingă acest aspect de umbră al masculinității, pentru a nu fi dominat de el, dar în același timp să-l integreze, pentru că, după ce îl învinge, Parsifal își însușește armele Cavalerului Roșu. Această figură masculină brutală, mânată de pulsuni libidinale, ne vorbește despre latura primar-agresivă a masculinității, pe care bărbatul trebuie să o recunoască în el însuși, să o confrunte și să păstreze din ea doar ceea ce îi folosește în evoluția sa personală.

Cavalerul Roșu dă buzna în castelul Regelui Arthur, îi ia acestuia din mână cupa de vin pe care o varsă peste Regină, apoi pleacă amenințând că îi va lua pământurile. În plan simbolic, îl putem privi pe Cavalerul Roșu ca pe o forță instinctuală care irumpe în câmpul psihic, fiind capabilă să zdruncine întreaga personalitate și să îi lezeze latura emoțională. Mitul ne arată că pentru combaterea acestei masculinități primare este necesară o energie nouă, proaspătă, provenită din aspectul arhetipal al Eroului, nu din cel al Regelui – care reprezintă partea integratoare a personalității. De altfel, regele Arthur rămâne deusolat și trist în urma amenințărilor Cavalerului Roșu, incapabil de reacție, depotențat. Latura negativă a acestui tip de masculinitate este distructivitatea, care uneori poate vira către autodistructivitate. Latura pozitivă este legată de agresivitatea pozitivă; nu ne putem dezvolta, nu putem crește și evolua fără agresivitate. De reținut că singurul cavaler pe care Parsifal îl omoară este Cavalerul Roșu, pe toți ceilalți îi învinge în luptă, le cruță viața și îi trimite la curtea Regelui Arthur. Înseamnă că acest aspect al masculinității prezintă un risc foarte mare, singura cale fiind anihilarea sa, pentru a nu prelua controlul asupra conștiinței.

Care este rana acestui tip de masculinitate? Rana Cavalerului Roșu este la ochi. În cheie simbolică, este o rană legată de capacitatea de a vedea, de contact cu celălalt, dar și de deschiderea față de lumea exterioară și interioară. Ochii reprezintă „oglinzile sufletului”, contactul vizual fiind o punte către sufletul celuilalt și un mod de a se exprima pe sine. Bărbații cu acest tip de masculinitate primară, instinctuală, au ca vulnerabilitate latura emoțională și sunt adesea rupți de propriul

suflet. Vindecarea acestei răni presupune întâi de toate recunoașterea și acceptarea acestui aspect primar-agresiv și subjugarea lui de către eu (victoria lui Parsifal) pentru a nu-l lăsa să domine întreaga personalitate. Agresivitatea este importantă (armele Cavalerului Roșu sunt păstrate) și trebuie folosită ca motor de creștere și evoluție, nu pentru a-i distruge pe ceilalți și/sau pe sine. Psihanalista Esther Harding arată faptul că energia psihică evoluează de la stadiul instinctual, la cel de energie controlată de eu. Din punctul său de vedere, uciderea Cavalerului Roșu de către Parsifal eliberează o cantitate mare de energie psihică instinctuală, care poate fi pusă la dispoziția eului¹.

Ulterior însă, o dată cu desfășurarea mitului, înțelegem că această energie psihică trebuie canalizată înspre Sine, care este centrul întregii personalități, nu doar al conștiinței, precum eul. De asemenea, integrarea acestui tip de agresivitate poate coincide cu trecerea de la stadiul de adolescent la cel de bărbat, capabil de un control adecvat al propriilor instincte. Invers, lipsa de control al instinctelor ne poate sugera un grad mare de imaturitate emoțională și o stagnare în condiția psihică adolescentină, la bărbați a căror vârstă biologică a depășit demult acest prag, fără ca pragul să fie depășit și din punct de vedere psihologic. Vedem peste tot în jur numeroase exemple în acest sens. Figura Cavalerului Roșu poate fi pusă în legătură cu un arhetip important al masculinității, arhetipul Războinicului. Întâlnirea dintre Parsifal și Cavalerul Roșu ne rată că simpla însușire a armelor nu este suficientă pentru ca adolescentul să devină bărbat, acesta trebuie să învețe să le folosească. Cu alte cuvinte, maturizarea înseamnă capacitatea de metabolizare a agresivității și transformarea acesteia dintr-o agresivitate primară-instinctuală incontrollabilă, într-una constructivă și controlabilă, pusă în serviciul eului. De aceea, este nevoie de o inițiere în această etapă, realizată de o figură masculină, fie tatăl, fie o figură cu valențe paterne (un unchi, un prieten de-al tatălui) – un substitut patern. În această etapă a mitului intervine o altă figură masculină importantă, cavalerul Gornemant, cel care îl inițiază pe Parsifal în condiția masculinității mature.

Gornemant reprezintă aspectul patern al masculinității. Acesta îndeplinește funcția esențială a tatălui care este aceea de a separa copilul de mamă. În urma contactului cu Gornemant, la cererea imperioasă a acestuia, Parsifal renunță la hainele de la mama pe care le purta pe sub armură și îmbracă haine noi, cavaleresti. Simbolic, el se „leapădă” de propriul complex matern. De asemenea, Gornemant îi cere să nu o mai pomenească pe mama în discuțiile sale cu oricine altcineva, ci pe el însuși, înlocuind astfel numele mamei cu „numele Tatălui”. Această înlocuire are o valoare foarte puternică, marcând, în teoria lacaniană, granița dintre funcționarea nevrotică (în care are loc separarea de mamă) și cea psihotică (în care relația cu mama rămâne profund fuzională, persoana neputând să fie recunoscută în existența sa ca entitate distinctă, în individualitatea sa). Jacques Lacan consideră că

¹ Esther Harding in Robert Johnson, *„He. Understanding masculine psychology”*, Harper Perennial, NY, 1989, p. 22.

psihoticul are un „deficit fundamental” care nu îi permite accesul la planul simbolic sau, cu alte cuvinte, la gândirea metaforică. Sursa acestui deficit se află în respingerea numelui Tatălui (numită forcludere), așadar a autorității care îl separă pe copil de mama sa, orientându-l către lume (reprezentată de figura paternă). De foarte multe ori, forcluderea are drept cauză faptul că însăși mama nu recunoaște și nu validează funcția paternă a discursului tatălui, pentru ca acesta să poată reprezenta „cuvântul legii”².

Subliniez că nu este doar o separare, ci și o renunțare la mamă, o „lepădare” de aceasta în interiorul propriei ființei. Niciun bărbat nu poate pași în lumea masculinității mature fără a se lepăda de figura mamei – este lecția pe care ne-o învață acest cavaler. Inițierea în masculinitate este făcută de o figură masculină matură și autonomă, care îl învață pe Parsifal să folosească corect armele, dar, mai ales, să nuucidă, adică să nu profite de poziția de putere asupra altcuiva.

Care este rana acestui tip de masculinitate paternă? Gornemont ne arată că rana figurii paterne este lipsa de comunicare. În mod paradoxal, deși simbolic, întruchipează „cuvântul legii”, de multe ori neputința tatălui rezidă tocmai în incapacitatea de comunica folosind „cuvântul”, care este chiar apanajul funcției sale. Dacă „la început a fost Cuvântul”, acesta însemnând *logosul* creator, energia masculină a spiritului întrupat în cuvânt, această funcție masculină esențială se poate pierde, aducând cu sine o rană ce nu poate fi vindecată decât tot prin cuvinte. Prin injoncțiunea sa către Parsifal de a nu vorbi prea mult, Gornemant îl influențează să nu rostească întrebarea care l-ar putea vindeca pe Regele Pescar „cui slujește Graalul?”. Astfel, deși îl inițiază în etapa masculinității mature, Parsifal nu dobândește această condiție, fiindcă eșuează în misiunea lui personală, de a înțelege misterul procesiunii Graalului – cu alte cuvinte, misterul masculinității. Așadar, inițierea este doar un stadiu preliminar. Importantă este experiența proprie, trăirea în sine. Reprimarea, neputința de a comunica, lipsa de armonie și coerență între gând, simțire și cuvânt sunt neajunsuri ale masculinității paterne, chiar dacă ea își îndeplinește funcția centrală de separare a copilului de mamă și de introducere a acestuia în lume. Carențe în esența funcției paterne, sau lipsa totală a acesteia, produc daune psihice mult mai mari.

O altă figură masculină semnificativă a mitului lui Parsifal o reprezintă Regele Pescar. Acesta a fost rănit în zona genitală, fiind imobilizat de la mijloc în jos și suportând chinuri și dureri foarte mari. Singura sa alinare este pescuitul. În prezența Regelui Pescar, Parsifal asistă la procesiunea misterioasă a Graalului, în care îi trec prin față lancea din care picură sânge și Graalul. Urmând sfatul lui Gornemant de a nu vorbi inutil, Parsifal privește totul în tăcere, doldora de întrebări și nedumeriri, pe care însă le reprimă. A doua zi totul dispare, o dată cu șansa lui de a fi înțeles misterul condiției masculine rănite și de a o fi putut vindeca. Însă rămâne conștientizarea misiunii personale, spre care se va îndrepta în continuare.

² Brândușa Orășanu, *Noțiuni de psihopatologie în psihanaliză*, București, Editura Hamangiu, 2016, p. 91.

Regele Pescar întruchipează un aspect al masculinității mature rănite, condiție prezentă în arhitectura psihică a bărbaților, dar și în partea de *animus* a psihicului feminin. Specificul acestei condiții este starea de liminalitate, aceea de a fi nici viu, nici mort. Blocat între a nu putea trăi și a nu putea muri, Regele Pescar reprezintă condiția nevrotică clasică în care suntem prinși și funcționăm inertial majoritatea dintre noi. Nevroticul este mortul viu, cu emoțiile și sentimentele reprimite, suferind fără să știe de ce, incapabil să se conecteze cu latura afectivă a sa și a celorlalți, prea lipsit de energie pentru a se confrunta cu Tanathosul, un spectator înghețat al propriei vieți. Singura sa alinare este pescuitul, adică, în plan simbolic, scoaterea conținuturilor inconștiente la suprafață într-un demers auto-reflexiv, care rămâne în sfera compulsivă, nefiind urmat de confruntare, înțelegere și integrare. După cum ne arată psihanaliza, compulsia la repetiție nu este nimic altceva decât o manifestare a pulsunii de moarte. Incapabil să simtă, prin pescuit se decompensează, alinându-și suferința fără a-i da un sens, ceea ce o lasă în sfera absurdului și a neînțeleșului – de unde și posibila sa asemănare cu Sisif. În condițiile în care sensul lipsește, există riscul să repetăm la nesfârșit, asemenea unor automate, aceleași patternuri psihice, într-o perpetuă nevroză care poate deveni, la urma urmelor, confortabilă prin familiaritatea sa.

Rana Regelui Pescar este o metaforă a clivajului psihic care are loc în urma unei traume: psihicul se disociază, se fragmentează într-o parte rănită (Regele Pescar) și o parte inocentă (Parsifal). Donald Kalshed ne arată că esența unei traume emoționale este o pierdere a inocenței care afectează permanent simțul omului de a fi în lume³. Această parte inocentă este îngropată adânc în inconștient, dar nu se pierde niciodată, deoarece ea reprezintă partea de vitalitate din ființa umană și ține de esența spirituală a acesteia. Rolul lui Parsifal este atât de important întrucât vindecarea vine dintr-o altă parte a psihicului, din partea sănătoasă, inocentă, pe care acesta o întruchipează. De aceea, altcineva trebuie să pună întrebarea pentru a-l vindeca pe Regele Pescar.

Care este rana Regelui Pescar? Acesta este rănit în zona genitală, adică în partea generativă, creativă, dar și în cea legată de potență, care ține de esența masculinității. În versiunea lui Chrétien de Troyes, el este rănit în testicule, adică în zona „părților moi”, așadar zona cea mai sensibilă, fragilă și vulnerabilă a aparatului genital masculin. Ca efect al răni, regele Pescar este incapabil să stea drept, vertical, deci pierde potența sexuală, dar și demnitatea condiției masculine. În plus, rana îi afectează întreaga personalitate, întrucât regatul său devine părăginit și sterp. Robert Johnson consideră că rana Regelui Pescar este o metaforă pentru vătămarea simțirii, a sentimentului, una dintre cele mai adânci și pervazive suferințe a vremurilor noastre. Dezvoltarea excesivă a rațiunii, a gândirii, care a permis elanul tehnicii și al civilizației oferindu-ne confortul și realizările lumii în care

³ Donald Kalshed, *Trauma, innocence and the core complex of dissociation*, in *Journal of Analytical Psychology*, 2017, 62, 4, p. 476.

trăim a venit cu prețul sacrificării sentimentului, a emoțiilor⁴. Însă a ne rupe de emoțiile noastre înseamnă, în fond, a ne înstrăina de esența noastră umană, a ne îndepărta de ceea ce ne face să fim oameni. În teoria sa despre cele patru funcții psihologice: gândirea, sentimentul, intuiția și senzația, Jung arată importanța fiecăreia în structura noastră psihică, precum și faptul că una este dominantă, iar cea opusă este inferioară, așadar o sursă de probleme și fragilități. Lumea occidentală a supraevaluat funcția gândirii, în detrimentul sentimentului, care a devenit funcția inferioară, adică punctul nostru slab. Pe de altă parte, lumea orientală, dominită de sentiment și emoții, are drept funcție inferioară gândirea, lipsindu-i dezvoltarea tehnologică de care noi ne bucurăm.

De câte ori, în educația timpurie, băieții sunt învățați să își reprime emoțiile, fiindcă „băieții nu plâng”, dar urmările acestor mutilări afective se văd mult mai târziu în ariditatea sau chiar moartea emoțională, cu supracompensarea gândirii care devine, adesea, tiranică și obsesională, ducând la imposibilitatea de a simți și la nefericire. Așadar, rana Regelui Pescar este deschisă încă din fragedă copilărie, ea lărgindu-se și adâncindu-se pe tot parcursul vieții, cu atât mai mult cu cât, în încercarea lor de a se reconecta cu emoțiile, bărbații caută întregirea de sine trecând de la o femeie la alta, ceea ce îi lasă, în final, cu un gol interior mai mare⁵. În loc să trăiască suferința și neputința, precum regele Graalului, căutându-și, în interior, resursa de inocență și autenticitate care îi poate salva, mulți bărbați se aruncă în distracții exterioare, în consumul excesiv de alcool, femei și mașini pentru a acoperi vidul emoțional și pentru a umple cu „viață” sau, mai bine zis cu iluzia de viață ceea ce este, în realitate, mort.

Cum se poate vindeca rana regelui Pescar? Răspunsul la această întrebare vine de la sine o dată cu deslușirea semnificației procesiunii Graalului. Cortegiul Graalului, la care asistă Parsifal, este o metaforă a condiției interioare a Regelui Pescar: avem, pe de-o parte, o masculinitate rănită (simbolizată de lancea care sângerează) și pe de altă parte un conținător (Graalul). Așadar, rana are nevoie de conținere emoțională pentru a putea fi vindecată. Procesiune se derulează în fața regelui Pescar pentru ca acesta să vadă, în exterior, reflecția propriei condiții interioare, ceea ce aduce cu sine, pe de-o parte, conștientizarea (ca etapă indispensabilă), pe de altă parte externalizarea problemei, pentru ca persoana să nu se identifice în întregime cu aceasta. Regăsim, în numeroase tehnici terapeutice precum sandplay-ul, jocul de rol, constelațiile familiale, art-terapia, dramaterapia, punerea în scenă a ceea ce se întâmplă în psihicul nostru, pentru putea înțelege și da sens, dar și într-o formulă de exorcizare, de a scoate în afară „răul”, suferința care se află în noi. Pentru bărbații aflați în condiția regelui Pescar, este important să înțeleagă că în ei se află capacitatea de a-și conține și alina suferința, dacă au curajul și forța de a se confrunța cu emoțiile lor, de a-și privi și obloji rana, fără a căuta uitare sau,

⁴ Robert Johnson, *The Fisher King & The Handless Maiden*, New York, Harper Collins, 1995, p. 4.

⁵ Richard A. Sanderson, *Wounded masculinity*, 2003, www.cgjungpage.org

dimpotrivă, alinare în exterior. Capacitatea de conținere emoțională se află în partea feminină a psihicului masculin, *anima* sau sufletul, după cum o numește Jung. Reconectarea cu această parte din sine înseamnă, în fond, reîntregirea ființei sau procesul de individualizare, care ne duce către a deveni cine suntem cu adevărat, rupându-ne de standardele, clișeele și prescripțiile colective.

Contactul lui Parsifal cu Regele Pescar înseamnă contactul cu masculinitatea rănită – cu neputința, pasivitatea, vulnerabilitatea și slăbiciunea – aspecte de umbră față de ceea ce societatea valorizează ca fiind masculin, și anume forța, acțiunea, tăria, verticalitatea. Înțelegerea acestor aspecte ca parte din esența masculină și asumarea lor cu demnitate este o etapă importantă pentru lărgirea conștiinței masculine și scoaterea ei din schema clișeistică patriarhală. Însă ea nu este ușoară.

Pentru a ajunge la acest nucleu masculin profund, este nevoie de niște etape premergătoare, pe care parcursul lui Parsifal ni le scoate la iveală: întâi de toate este nevoie de ieșirea din simbioza maternă, apoi de prelucrarea agresivității primare (victoria asupra Cavalerului Roșu), de integrarea aspectului patern al masculinității (Gornemant) pentru ca, în cele din urmă, să fie posibilă dezvelirea răni celei mai adânci a conștiinței masculine. Ne putem întreba dacă nu cumva, deși parcurge aceste etape, Parsifal este totuși nepregătit pentru contactul cu rana profundă a masculinității și de ce. Îl vedem asistând ca simplu spectator la procesiunea Graalului, incapabil să rostească întrebarea vindecătoare. Dar oare este doar un simplu spectator și ce înseamnă să fii un simplu spectator? Ce este cu această tăcere a lui Parsifal?

Pe de-o parte, ne putem gândi că este încă nepregătit, deoarece rana Regelui Pescar este similară cu rana propriului tată. Avem, așadar, o rană transgenerațională care are un impact afectiv mult mai mare, întrucât a fost prezentă în spațiul emoțional al unei întregi familii, producând efecte și fermentații nu doar individuale, ci și comune. În lumina celor prezentate, rana Regelui Pescar nu este doar o rană transgenerațională, ci „o rană de gen”, ea fiind caracteristică condiției psihice masculine prin reprimarea laturii emoționale. Din această perspectivă, tăcerea lui Parsifal poate însemna un blocaj, o incapacitate de a comunica, echivalând cu o perpetuare a răni. Cum își poate manifesta Parsifal apartenența la masculinitate dacă nu prin împărtășirea aceleiași răni cu tatăl, cu Gornemant și, ulterior, cu Regele Pescar, trei variații ale aceleiași figuri paterne? Rămâne doar să dobândească și rana fizică, în zona genitală, pentru a completa tabloul simptomatic. Din această perspectivă, eșecul lui Parsifal poate fi, de fapt, o victorie individuală, o intrare în lumea masculinității prin dobândirea aceleiași răni, ca și când aceasta ar fi condiția pentru a deveni bărbat, adică asemeni altora.

Pe de altă parte, putem să înțelegem valența pozitivă a tăcerii lui Parsifal și să o privim ca pe o oportunitate de transformare și vindecare. Tăcerea lui Parsifal înseamnă că el trăiește, în identificare proiectivă, neputința Regelui Pescar. Există, așadar, o neputință împărtășită, o dublă neputință, aceasta având rostul, ca în orice proces terapeutic, de a ajuta la metabolizarea emoțiilor neprelucrate ale celuilalt. A sta cu propria neputință în fața suferinței celuilalt este una dintre cele mai mari provocări al

psihoterapeutului. Parsifal, ca aspect sănătos și inocent al psihicului masculin, are această capacitate, iar neputința sa de a pune întrebarea se dovedește a fi o manifestare de forță interioară de care el însuși nu este conștient. Tăcerea îl face pe Parsifal un simplu martor al suferinței Regelui Pescar, acesta fiind de multe ori rolul psihoterapeutului. Nepunând întrebarea „pe cine servește Graalul?”, Parsifal nu asumă rolul salvatorului, care l-ar fi scos pe Regele Pescar din suferință, dar nu se știe dacă l-ar fi vindecat. Este o diferență între salvare și vindecare. Vindecarea înseamnă, de multe ori, a nu-l salva pe celălalt din ghearele suferinței, ci a-l însoți acolo, oferindu-i prezență și conținere. În acest fel, tăcerea lui Parsifal poate fi cu adevărat vindecătoare. Orice cuvânt rostit, în astfel de momente, poate fi o evadare din spațiul greu și apăsător al suferinței, pe care nu ne-o dorim, dar fără de care nu există creștere.

Modul în care înțelegem călătoria lui Parsifal și întâlnirea cu toate aceste aspecte arhetipale, este unul profund personal, pe care îl grevăm cu propriile noastre înțelegeri sau neînțelegeri de sine și față de lume. Întrebările pe care ni le ridică, răspunsurile pe care ni le oferă, refuzurile, limitările și interpretările vorbesc despre noi înșine și despre nevoile sufletului nostru. De aceea, parcursul inițiativ al lui Parsifal corespunde unei adevărate coborâri în abisul propriei ființe, fără de care cunoașterea de sine autentică nu este posibilă. Iar cunoașterea de sine nu este un obiectiv, ci un proces permanent prin care, vorba lui Pascal, „omul caută gemând”.